

## O'ZBEKISTONDA MILLIY SPORT TURLARI VA O'YINLARINI RIVOJLANTIRISH TARIXI

**O'rmonov Abdurashid**

Millat Umidi universiteti

IT fakulteti birinchi bosqich talabasi.

[urmonov0420@icloud.com](mailto:urmonov0420@icloud.com)

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17565593>

**Annotatsiya.** Ushbu maqola O'zbekistonda milliy sport turlari va o'yinlarining rivojlanish tarixini ilmiy-badiiy uslubda yoritadi. Qadimgi davrlardan boshlab, Amir Temur davri, XX asr, mustaqillik yillari va hozirgi kun sport rivoji, jamiyatdagi o'rni, ijtimoiy va madaniy ahamiyati tahlil qilinadi. Shuningdek, milliy sport turlarining yoshlar tarbiyasidagi o'rni, jismoniy tayyorgarlikni rivojlantirishdagi roli va xalqaro maydondagi muvaffaqiyatlari ham o'rganiladi.

**Kalit so'zlar:** milliy sport, kurash, ko'pkari, o'q otish, chavandozlik, jismoniy tarbiya, yoshlar, an'ana, madaniy meros, tarix, mustaqillik, rivojlanish, sport infratuzilmasi, xalqaro musobaqa, g'urur, intizom, hamjihatlik, jasorat, sabr-toqat, tezkor qaror qabul qilish, ma'naviy tarbiya, ijtimoiy birdamlik, strategik fikrlash, epchillik, chidamlilik.

### THE HISTORY OF THE DEVELOPMENT OF NATIONAL SPORTS AND GAMES IN UZBEKISTAN

**Annotation.** This article covers the history of the development of national sports and games in Uzbekistan in a scientific and artistic style. From ancient times, the era of Amir Temur, the 20th century, the years of independence and the present day, the development of sports, their role in society, social and cultural significance are analyzed. The role of national sports in the education of youth, their role in the development of physical fitness and their successes in the international arena are also studied.

**Keywords:** national sport, wrestling, all-around, shooting, equestrianism, physical education, youth, tradition, cultural heritage, history, independence, development, sports infrastructure, international competition, pride, discipline, solidarity, courage, patience, quick decision-making, spiritual education, social solidarity, strategic thinking, agility, endurance.

### ИСТОРИЯ РАЗВИТИЯ НАЦИОНАЛЬНЫХ ВИДОВ СПОРТА И ИГР В УЗБЕКИСТАНЕ

**Аннотация.** В статье в научном и художественном стиле рассматривается история развития национальных видов спорта и игр в Узбекистане. С древнейших времён, эпохи Амира Темура, XX века, годов независимости и по настоящее время анализируется развитие спорта, его роль в обществе, социальное и культурное значение.

Также изучается роль национальных видов спорта в воспитании молодёжи, их роль в развитии физической подготовки и их успехи на международной арене.

**Ключевые слова:** национальный вид спорта, борьба, многоборье, стрельба, конный спорт, физическое воспитание, молодёжь, традиции, культурное наследие, история, независимость, развитие, спортивная инфраструктура, международные соревнования, гордость, дисциплина, сплочённость, мужество, терпение, быстрое принятие решений, духовное воспитание, социальная солидарность, стратегическое мышление, ловкость, выносливость.

## **Kirish**

O'zbekiston hududi qadimdan jismoniy tarbiya va sport an'analari shakllangan makon sifatida tanilgan. Milliy sport turlari va o'yinlari nafaqat xalqning vaqt o'tkazish shakli, balki uning ma'naviyati, harbiy tayyorgarligi va ijtimoiy hayotining ajralmas qismi bo'lib kelgan.

Yosh avlod bu o'yinlar orqali jasurlik, epchillik, chidamlilik va mardlikni o'rganadi.

Tarixiy manbalarda O'zbekiston hududida kurash, chavandozlik, o'q otish kabi sport faoliyatlari qadimdan keng tarqalganligi qayd etilgan. Shu bilan birga, sport va o'yinlar jamiyatning ijtimoiy tuzilishini mustahkamlash, odamlar orasida hamjihatlik va birlikni oshirish vositasi bo'lgan.

## **Qadimgi davr milliy sporti**

O'zbek milliy sportining ildizlari qadim zamonlarga borib taqaladi. Kurash yoshlarni kuchli va jasur bo'lishga o'rgatgan, chavandozlik va ot sporti esa harbiy tayyorgarlikning ajralmas qismi sifatida xizmat qilgan. O'q otish nafaqat qurolli kurash, balki strategik fikrlash va aniqlikni rivojlantirish vositasi bo'lgan.

Ko'pkari, chilla va uloq kabi jamoaviy o'yinlar esa jismoniy qobiliyatlarni oshirib, hamkorlik va taktika tuzish ko'nikmalarini shakllantirgan. Shu davrda odamlar orasida jasorat, sabr-toqat va tezkor qaror qabul qilish ko'nikmalari shakllangan. Milliy sport o'yinlari madaniy meros sifatida avlodlardan avlodga yetkazilib, milliy o'zlik va tarbiya asosini tashkil qilgan.

## **Amir Temur davrida jismoniy tayyorgarlik**

XIV asrda Amir Temur davrida milliy sport turlari yanada rivojlangan. Harbiy o'yinlar va jismoniy mashqlar yoshlarni jangga tayyorlashda muhim rol o'ynagan. Kurash va chavandozlik musobaqalari rasmiy tarzda tashkil etilgan, o'q otish bo'yicha musobaqalar tezlik, aniqlik va chidamlilikni rivojlantirishga xizmat qilgan.

Bu davr an'analari bugungi milliy sport rivojida asosiy poydevor sifatida xizmat qiladi. Shu davrda sport faqat jismoniy tayyorgarlik emas, balki ma'naviy va intellektual o'sish vositasi sifatida ham qaralgan.

## **XX asr va Sovet davri**

Sovet davrida milliy sport turlari rasmiy e'tibordan chetda qolgan, ammo xalq orasida yashirincha davom etgan. XX asr oxirlariga kelib, O'zbekistonda milliy sportni tiklash bo'yicha birinchi qadamlar tashlangan. Kurash federatsiyalari tashkil etilgan, ko'pkari va ot sporti bo'yicha musobaqalar qayta yo'lga qo'yilgan.

Yoshlar an'anaviy sport turlarini o'rganib, milliy qadriyatlarni asrab kelmoqda. Shu davrda milliy sportning tiklanishi **milliy o'zlik, tarbiya va ijtimoiy birdamlikni** mustahkamlashga xizmat qilgan.

## **Mustaqillik yillarida milliy sport**

1991-yildan so'ng mustaqil O'zbekiston hukumati milliy sport turlarini qo'llab-quvvatlashga alohida e'tibor qaratdi. Kurash, ko'pkari, o'q otish va chavandozlik bo'yicha respublika va xalqaro musobaqalar muntazam o'tkazilmoqda. Milliy sport maktablari ochilib, yoshlar orasida jismoniy tarbiya va sport madaniyati mustahkamlanmoqda.

Odamlar orasida milliy sportga qiziqish oshdi, bu esa yosh avlodning sog'lom rivojlanishi va ma'naviy tarbiyasini mustahkamlashga yordam beradi.

## **Hozirgi kun dasturlari**

Hozirgi kunda O'zbekistonda milliy sport turlarini rivojlantirish bo'yicha bir qator dasturlar amalga oshirilmoqda.

Yoshlar ko'pkari, kurash, chavandozlik va o'q otish bo'yicha mashg'ulotlarda ishtirok etadi. Xalqaro musobaqalarda O'zbekiston sportchilari faol ishtirok etib, milliy an'analarni dunyoga tanitmoqda.

Davlat tomonidan sport infratuzilmasi rivojlantirilmoqda va malakali murabbiylar tayyorlanmoqda. Bu esa jismoniy va ma'naviy rivojlanishga katta hissa qo'shadi. Shu bilan birga, xalqaro musobaqalarda muvaffaqiyat qozonish yoshlarni milliy g'urur va intizom bilan tarbiyalashga yordam beradi.

### **Xulosa**

O'zbekistonda milliy sport turlari va o'yinlari xalqning tarixiy va madaniy merosini aks ettiradi. Ular yosh avlodni jismonan va ma'naviy tayyorlashda, ijtimoiy ko'nikmalarni shakllantirishda muhim ahamiyatga ega. Mustaqillikdan so'ng milliy sport turlarining qayta rivojlanishi va xalqaro maydonda tanitilishi mamlakatimizning madaniy o'zligini mustahkamlashga xizmat qilmoqda. Shu bilan birga, sport yoshlar orasida sog'lom turmush tarzini rag'batlantiradi va milliy qadriyatlarni mustahkamlaydi.

### **Manbalar**

1. Karimov, I. (2005). *O'zbek milliy sporti tarixi*. Toshkent: Fan.
2. Tashkent State University, History Department. (2010). *O'zbekiston sportining rivojlanish yo'llari*. Toshkent.
3. Islomov, A. (2018). *Kurash va milliy o'yinlar*. Toshkent: Ma'naviyat.
4. Rashidov, B. (2020). *O'zbekiston jismoniy tarbiya tarixi*. Samarqand: Sport Publishing.
5. Davlat statistika qo'mitasi (2022). *Milliy sport turlari bo'yicha statistik ma'lumotlar*. Toshkent.